

مخسول

دوس ۱

خواجه عبدالله انصاری

بیوگرافی: از دانشمندان و عارفان قرن پنجم تولد: ۳۹۶ وفات: ۴۸۱ هجری (در هرات) لقب: شیخ الاسلام شهرت: پیر انصار و پیر هرات آثار: «الهی نامه»، «زادالعارفین»، «مناجات نامه»، «رساله‌ی دل و جان» + «نصایح»، «کنز السالکین»^(۹۰) و «رسایل». مناجات‌های خواجه عبدالله از نمونه‌های نثر مسجع و فنی و پر از مضامین عرفانی است.

شرط می‌بندم اصلاً نمی‌دونستید!

الف) مثنوی حدیقه‌ی سنایی به «الهی نامه» مشهوره! ما سه تا الهی نامه داریم: ۱- الهی نامه‌ی خواجه عبدالله انصاری که منثوره! (همه‌ی آثار خواجه عبدالله به نثره؛ ولی نثرهاش یه جور شعره!) ۲- الهی نامه‌ی عطار که منظومه! ۳- الهی نامه‌ی سنایی که همان حدیقه‌الحدیقه است و آن هم منظومه و شعر. ب) واژه‌ی «زاد» یعنی توشه‌ی راه، خواجه عبدالله هم که عارفه «زادالعارفین» رو نوشته و «کنز السالکین»^(۹۰) رو، ولی ناصر خسرو که خیلی اهل سیر و سفر بوده، کتاب «زادالمسافرین» رو نوشته. یادتون نره، ok!

شهریار

بیوگرافی: نام: سید محمدحسین بهجت تبریزی تخلص: شهریار (۱۳۶۷ - ۱۲۸۵ تبریز)^(۸۴) شغل: از برجسته‌ترین شاعران غزل‌سرای معاصر آثار: «کلیات اشعار» (در پنج جلد) - منظومه‌ی «حیدر بابایه سلام» (به زبان ترکی آذربایجانی) «همای رحمت» یکی از سروده‌های مشهور و شورانگیز شهریار در وصف امام علی علیه السلام است. شهریار علاوه بر غزل در سرودن انواع شعر فارسی مهارت داشت. شعر مشهور شهریار که با مطلع «آهسته باز از بغل پله‌ها گذشت» آغاز می‌شود، درباره‌ی مادر است. (چهارم)

حالا چرا؟

این داستان مربوط به مننه و می‌خوام با دقت اون رو بخونید، باشه؟ اسمم محمدحسینه، تخلصم شهریار، ظاهراً شهریار باطناً عاشق، گرفتید چی می‌گم! من قرار بود پزشک بشم مثل همه‌ی بچه‌ها که در کودکی آرزو دارن یه روزی پزشک بشن، اومدم تهران و علم طب خوندم. ولی از شما چه پنهون عاشق شدم، بیچاره شدم، رفت! اما یه رقیب پیدا کردم که از دولت‌مردان رضا خان بود، کوتاه نیامدم و سماجت کردم، منو انداخت زندان، نزدیک بود جانم رو در این راه از دست بدم! ولی نشد؟! مادر دختری که خیلی دوستش داشتم، پادرمیانی کرد و از تهران تبعید شدم، پزشکی هم به باد فنا رفت، مدتی رفتم مشهد تا آب‌ها از آسیاب بیفته، بعد برگشتم تبریز «روم به شهر خود و شهریار خود باشم». بهترین شعر عاشقانه‌ام رو روزی سرودم که معشوق اومد تا سری به من بزنه و سرودم: «آمدی جانم به قربات ولی حالا چرا؟» بهترین شعر مذهبی هم که معرکه کردم همین «علی ای همای رحمت» است با زبانی صمیمی، عاطفی و ساده و روان اما در زبان ترکی ترکوندم، حیدر بابایه سلام، اون قدر قشنگه که بعضی‌ها می‌یان زبان ترکی یاد می‌گیرن تا اونو بفهمن! عزت زیاد!

۱- «+» یعنی این کتابارو در سال‌های بعد دیدید یا می‌بینید ولی بهتره همین جا یادشون بگیری!! مفهومه؟!

۲- «کنز» یعنی گنج، «کنز السالکین» یعنی گنج راهروان الهی.

۳- این مصرع رو این جور می‌شه خوند: «روم به شهر خود و شهر یار خود باشم»!

ادبیات حماسی

حقایق وحشتناک! این جا ادبیات حماسی است، میدان جنگ، تیر و کمان، گرز و شمشیر، اگه سپر بندازی باختی! پس مثل بچه‌ی آدم بشین و این قسمت رو خوب مطالعه کن، هر جا کم آوردی گرز رستم رو بالا سرت ببین! یادت باشه بعد از خوندن این مبحث باید اینا رو خوب بلد بشی:

تعریف حماسه - انواع حماسه - فرق حماسه‌ی طبیعی با مصنوع - شش تا حماسه‌ی طبیعی مشهور جهان - یک حماسه‌ی مصنوع جهانی - سه تا حماسه‌ی مصنوع ایرانی - خلاصه‌ی نبرد رستم و اشکبوس

حماسه: داستان و روایتی است با زمینه‌ی قهرمانی و رنگ قومی و ملی و سبکی فاخر که در آن حوادثی فراتر از حدود عادت اتفاق می‌افتد.

انواع حماسه:

- ۱- **حماسه‌ی طبیعی:** حماسه‌ای است که از زمان‌های دور به صورت شفاهی در بین ملت‌ها وجود داشته و سینه‌به‌سینه و نسل‌به‌نسل نقل شده و بعدها به شکل مکتوب و اغلب به صورت شعر درآمده است.
 - نمونه‌های حماسه‌ی طبیعی: ایلپاد و ادیسه^(۸۸) (هر دو از هومر، شاعر یونانی) - حماسه‌ی مهابهاراتا و حماسه‌ی رامایانا (هر دو از هند) - بخش‌هایی از شاهنامه‌ی فردوسی^۱
 - ۲- **حماسه‌ی مصنوع:** تقلیدی از حماسه‌ی طبیعی است و در تدوین آن همه‌ی افراد یک قوم یا ملت دخالت ندارند بلکه فقط یک نفر (شاعر) آن را می‌سراید و در آن به جای آفرینش حماسه به بازآفرینی حماسه می‌پردازد.^(۸۸)
 - نمونه‌های حماسه‌ی مصنوع: «حمله‌ی حیدری» از بادل مشهدی^(۸۸) - «خاوران‌نامه»ی ابن‌حسام خوشفی^(۸۸)
- برای ادامه‌ی ادبیات حماسی ← ادبیات سوم، درس ۲ و ادبیات چهارم، درس ۳**

هومر

بیوگرافی: هومر کهن‌ترین و نامدارترین حماسه‌سرای یونانی است. هومر در قرن هفتم قبل از میلاد نفس می‌کشید!

آثار: «ایلپاد» (از شاهکارهای ادبیات جهان) - «ادیسه» (مجموعه‌ی آداب و اخلاق یونانیان قدیم)^(۹۰)

حواست هست! «هومر» دو تا کتاب حماسی نوشته تنهایی، اونم قرن هفتم قبل از میلاد (یعنی دو هزار و هفتصد سال پیش! معرکه است! نه؟!)

مهابهارات، مهابهاراتا

«مهابهارات»^(۸۷): حماسه‌ی بزرگ هندوان، زبان: سانسکریت.

مهابهارات شامل ۱۹ کتابه و تألیف آن را به ویاسا، فرزانه‌ی هند، نسبت می‌دهند.

مهابهارات را صد شاعر در چند قرن سروده‌اند.

پس یادمون موند! «ویاسا» مؤلف منسوبی است! چند تا شاعر در صد قرن! نه ببخشید صد تا شاعر در چند قرن «مهابهاراتا» را سرودن!

رامایانا

۱- رامایانا حماسه‌ی معروف هندوانه! ۲- سروده‌ی «والمیکی»^(۸۷) شاعر باستانی هنده ۳- زبان کتاب سانسکریت.

موضوع «رامایانا»: وقایع و جنگ‌های رام و همسر او سیتة.

یادآوری: «رامایانا» رو «والمیکی» سروده به تنهایی. (دیگه به صد تا شاعر نیازی نبوده!)

۱- **نبرد رستم و اشکبوس:** نمونه‌ای از حماسه‌ی طبیعی، که در آن اشکبوس کوشانی یکی از پهلوانان تورانی است و برای نبرد با ایرانیان به میدان می‌آید و رهام پسر گودرز را شکست می‌دهد. رهام می‌گریزد و رستم از فرار وی خشمگین می‌شود و چون رخش خسته است، پیاده به جنگ اشکبوس می‌رود.

رستم (تهمتن): در لغت به معنی بزرگ‌تن و قوی‌اندام. جهان پهلوان ایران از مردم زابلستان که دارای قدرتی فوق‌العاده بود. **آشکبوس:** پهلوانی کشانی که به باری افراسیاب آمد و سرانجام به دست رستم کشته شد. **کوشانی:** منسوب به کوشان، سرزمینی در مشرق ایران قدیم، شامل شرق ایران، مغرب هندوستان، افغانستان و ترکستان امروزی. **توران:** سرزمین تور، یکی از سه پسر فریدون. سرزمینی در آن سوی جیحون تا دریاچه‌ی آرال. جنگ‌های ایران و توران بخش مهم داستان‌های ملی ما را تشکیل می‌دهد.

رهام: از پهلوانان ایرانی روزگار کاووس و فرزند گودرز و از دانایان روزگار خویش. **گودرز:** پهلوان ایرانی که بنا به روایت فردوسی در عهد کیان پس از خاندان سام نیرم خاندان گودرز اهتیت داشته است. **رخش:** اسب مشهور رستم.

ابن خُسام خوشنوی

شاعر قرن هشتم و نهم. اثر: «خاوران‌نامه» (از حماسه‌های مصنوع و سنتی)

موضوع خاوران‌نامه: سفرها و حملات علی‌الکلیله به سرزمین خاوران به همراهی مالک اشتر و جنگ با دیو و اژدها و امثال این وقایع خیالی است. خ خ! یعنی خاوران‌نامه را خوشنوی سروده!! (خوشف یکی از بخش‌های شهر بیرجند)

درس ۳

بازل مشهدی

اثر: «حمله‌ی حیدری» نوع حماسه: مصنوع و سنتی

مشدی باذل (م. ۱۱۲۴) تحت تأثیر حماسه‌های ملی، این حماسه‌ی دینی را با دخل و تصرف در اصل موضوع و آرایش صحنه به شیوه‌ی شاهنامه سروده است. موضوع «حمله‌ی حیدری»: شرح زندگی و جنگ‌های پیامبر ﷺ و علی‌الکلیله تا شهادت آن حضرت در محراب مسجد کوفه. قسمتی از منظومه‌ی «حمله‌ی حیدری» در توصیف نبرد حضرت علی‌الکلیله با عمروبن عبدود است.

درس ۴

ادبیات نمایشی

توضیح واضح‌تر! ادبیات نمایشی، از اسمش پیداست که فقط نمایشی است و مطلب دندان‌گیری ندارد، به بار روزنومه‌وار از روش بخون! یکی از انواع ادبی، در قالب نمایش بر روی صحنه می‌آید که در میان ملل گوناگون به شیوه‌های سنتی و جدید رونق داشته است. دو گونه‌ی رایج ادبیات نمایشی:

- ۱- نمایش‌نامه (Piece)، نوشته‌ای است که در آن جزئیات، حالات، رفتار و گفتار بازیگران صحنه‌ی تئاتر مشخص می‌شود و هنرپیشگان بر اساس آن، حرف‌ها و حرکات خود را تنظیم می‌کنند.
- ۲- فیلم‌نامه (Scenario) نوعی نمایش‌نامه که بر مبنای طرح آن، فیلم‌های سینمایی یا تلویزیونی ساخته می‌شود. «فیلم‌نامه‌نویس»: نویسنده‌ی فیلم‌نامه «کارگردان»: کسی که فیلم‌نامه را به یاری بازیگران به اجرا درمی‌آورد. فرق نمایش‌نامه و فیلم‌نامه: در نمایش‌نامه، گفت‌وگوی میان بازیگران نمایش مشخص می‌شود ولی در فیلم‌نامه، گفت‌وگو بازیگران، ویژگی صحنه‌ها، چشم‌اندازهای کارگردان و حرکت دوربین شرح داده می‌شود. فیلم‌نامه‌نویسان معروف ایرانی: بهرام بیضایی، علی‌حاتمی، عباس کیارستمی، ابراهیم حاتمی‌کیا، مجید مجیدی، محسن مخملباف، مهدی فخیم‌زاده، داود میرباقری، مسعود کیمیایی و داریوش مهرجویی.

مجید مجیدی

فیلم‌نامه‌ی «بچه‌های آسمان» نوشته‌ی مجید مجیدی کارگردان و فیلم‌نامه‌نویس، ماجرای زهرا و علی، خواهر و برادری خردسال است که ...

درس ۵

ادبیات داستانی معاصر

- ۱- سرآغاز ادبیات داستانی از اوایل دوره‌ی مشروطه با این دو کتابه: ۱- سیاحت‌نامه‌ی ابراهیم‌بیگ (زین‌العابدین مراغه‌ای) ۲- مسالک‌المحسین (عبدالرحیم طالوف)
- ۲- قالب و درون‌مایه‌ی اولین داستان‌ها: به شکل داستان و مقاله به قصد انتقاد از اوضاع آن روزگار!
- ۳- رمان‌هایی که ایرانیان را با هنر داستان‌نویسی غرب آشنا کرد: کنت مونت کریستو - سه تفنگدار - ژیل بلاس
- ۴- قصه‌های عامیانه که ایرانیان قبلاً با اونا آشنا بودن: رستم‌نامه - اسکندرنامه - حسین‌گرد معروف به شبستری - امیرارسلان

۱- عمروبن عبدود: از سران قریش و از پهلوانان و دلاوران مخالف اسلام، حضرت علی‌الکلیله در غزه‌ی خندق با او به رزم پرداخت و او را کشت.

- ۵- هدف قصه‌های عامیانه: ظاهراً سرگرمی، اما در اصل برای ستایش خوبی‌ها و جوانمردی‌ها و بزرگ‌داشت خصلت‌های نیک.
- ۶- اولین رمان گونه‌های ایرانیان: «مجمع دیوانگان» صنعتی‌زاده - «تهران مخوف» مشفق کاظمی - «روزگار سیاه» عباس خلیلی - «شهرناز» یحیی دولت‌آبادی و ...
- ۷- اولین داستان کوتاه: یکی بود یکی نبود (جمال‌زاده)
- ۸- سال تولد داستان کوتاه: ۱۳۰۰ (تولدت مبارک!)
- ۹- داستان‌نویسان مشهور ایران: جمال‌زاده - صادق هدایت - بزرگ علوی - جلال آل‌احمد - سیمین دانشور - محمود دولت‌آبادی

زین‌العابدین مراغه‌ای

از پیشگامان ساده‌نویسی نثر معاصر: زین‌العابدین مراغه‌ای (۱۲۹۰ - ۱۲۱۷).
اثر: «سیاحت‌نامه‌ی ابراهیم‌بیگ»

عبدالرحیم طالبوف

نویسنده‌ی ایرانی: حاج ملا عبدالرحیم بن ابوطالب نجّار تبریزی سرخابی (۱۳۲۸ - ۱۲۵۰ ه. ق.).
آثار: «کتاب احمد»^(۹۰) و «مسالک‌المحسنین»^(۸۹)

الکساندر دوما (پدر)

رمان‌نویس و نمایش‌نامه‌نویس مشهور فرانسوی قرن نوزدهم: الکساندر دوما‌ی پدر (که حجم آثار او بالغ بر سیصد کتابه!).
آثار: ۱- «سه تفنگدار» (شرح قهرمانی‌ها و جوان‌مردی‌های سه تن از تفنگداران «لویی سیزدهم») ۲- «گنت مونت کریستو»^(۸۱)

شرط می‌بندم نمی‌دونستید سه تا «الکساندر» داریم!

اولی الکساندر داوی (پدربزرگ) ژنرال فرانسوی که به خاطر درگیری با ارتش اخراج و فقیر می‌شود و زود می‌میرد (۱۸۰۶ میلادی)؛ یعنی زمانی که الکساندر فرزندش فقط چهار سال داشت.

دومی الکساندر دوما (پدر)، پسر همین ژنرال مذکور، وی استعداد عجیبی برای نوشتن داستان داشت و تعداد زیادی رمان علمی و تاریخی نوشته که مشهور شده‌اند. وی در نمایش‌نامه‌نویسی هم شهرتی دارد، زندگی عجیبی هم داشته که حاصلش یک فرزند نامشروع! (۱۸۲۴ میلادی) و اسم او را هم الکساندر دوما گذاشته‌اند. پدر به سال ۱۸۷۰ میلادی می‌میرد.

سومی الکساندر دوما (پسر)، پسر الکساندر دوما‌ی اخیر! زندگی را به سختی آغاز کرد، در یتیم‌خانه بزرگ شد، دچار بحران‌های اجتماعی شد و بالاخره دریافت که وسعت تخیلات پدر را به ارث برده و به ادبیات پناه آورد، یکی از آثار مشهورش «مادام کاملیا» است. وی تئاتر را وسیله‌ی اصلاحات اجتماعی قرار داد و از این رو افکار اخلاقی در آثار وی فراوان‌تر است؛ از جمله طلاق، فرزندان نامشروع و خطاهایی که در ازدواج رخ می‌دهد. وی به سال ۱۸۹۵ میلادی درگذشت.

آلن رنه لوساژ

نویسنده‌ی نخستین رمان فرانسوی^(۸۳): آلن رنه لوساژ (۱۷۴۷ - ۱۶۶۸).
نخستین رمان فرانسوی: ژیل بلاس.
قانون «ژ ... ژ» یادتون نره، یعنی ژیل بلاس رو لوساژ نوشته!!

اسکندرنامه

از مثنوی‌های نظامی گنجوی که شامل دو بخشه: ۱- «شرف‌نامه» ۲- «اقبال‌نامه».

امیرارسلان

قهرمان یکی از مشهورترین داستان‌های عامیانه‌ی فارسی: امیرارسلان.
مؤلف «امیرارسلان»: نقیب‌الممالک^(۸۳) (نقال ناصرالدین شاه^(۸۴))

عبدالحسین صنعتی‌زاده

از نخستین نویسندگان رمان‌های تاریخی در ایران: میرزا عبدالحسین صنعتی‌زاده (۱۳۵۲ - ۱۲۷۳).
اثر: «مجمع دیوانگان»^(۸۶)^(۸۸)
نکته‌ی کنکوری! «مجمع دیوانگان» نخستین اتوبیوا^۲ (= آرمان‌شهر) ادبیات معاصر است.^(۸۳)^(۹۰)

۱- ناصرالدین شاه: پسر محمد شاه قاجار و چهارمین پادشاه سلسله‌ی قاجاریه، نزدیک به نیم‌قرن سلطنت کرد و به دست میرزا رضا کرمانی ترور شد.

۲- اتوبیوا: آرمان‌شهر یا همان مدینه‌ی فاضله، شهری است که نقص و عیبی ندارد، شهری رؤیایی و آرمانی، همان شهری که سهراب در آرزویش قایقی برای رفتن به اون می‌سازه: «پشت دریاها شهری است / که در آن پنجره‌ها رو به تجلی باز است / بام‌ها جای کبوترهایی است / که به فواره‌ی هوش بشری می‌نگرند / دست هر کودک دهساله‌ی شهر، شاخه‌ی معرفتی است / مردم شهر به یک چینه چنان می‌نگرند / که به یک شعله، به یک خواب لطیف / خاک، موسیقی احساس تو را می‌شنود / و صدای پر مرغان اساطیر می‌آید در باد»

مرتضی مشفق کاظمی

مرتضی مشفق کاظمی (۱۳۵۶ - ۱۳۸۷) نویسنده‌ی نخستین **رمان اجتماعی** درباره‌ی وضع حقرات‌آمیز زنان ایرانی،^{(۸۶)(۸۸)(۹۰)} به نام «تهران مخوف»^{(۸۲)(۸۴)(۸۸)(۹۰)} که جلد دوم آن با نام «یادگار شب»^{(۸۲)(۹۰)} منتشر شده است.^(۸۳)

«تهران مخوف» از نوع رمان‌گونه‌هایی آمیخته با انتقاد تند و مستقیم و گاه طنزآلود و هجوآمیز از اوضاع اجتماعی ایران است.

پس یادمون باشه:

نخستین رمان اجتماعی با درون‌مایه‌ی وضع حقرات‌آمیز زنان ایرانی: «تهران مخوف»

جلد دوم رمان «تهران مخوف»: «رمان یادگار شب»

اسم نویسنده‌ی رمان‌ها را با نام رمان حفظ می‌کنیم: تهران مخوف مشفق کاظمی - یادگار شب مشفق کاظمی

عبّاس خلیلی

آنچه باید بدانیم! ۱- در نجف متولد شد. ۲- رمان‌هایی را با نثری احساساتی و پر از لغات عربی درباره‌ی تیره‌روزی زنان نوشت.

آثار: «روزگار سیاه»،^{(۸۲)(۸۴)(۸۸)} «انتقام»^(۸۲) و «انسان و اسرار شب»^(۹۱)

رمان «روزگار سیاه» از رمان «مادام کاملیا»^{(۸۶)(۹۰)} اثر الکساندر دوما [پسر] الهام گرفته است.

یادمون باشه: ۵ تا رمان داریم که درون‌مایه‌شون وضع حقرات‌آمیز و تیره‌روزی زنان است؛ از اسمشون هم می‌شه فهمید:

۱- تهران مخوف ۲- یادگار شب (هر دو از مرتضی مشفق کاظمی) ۳- روزگار سیاه ۴- انتقام ۵- انسان و اسرار شب (هر سه از عبّاس خلیلی).

یحیی دولت‌آبادی

بیوگرافی: حاج میرزا یحیی دولت‌آبادی (فوت ۱۳۱۸) یکی از پیش‌قدمان و مروجان تعلیم و تربیت جدید است. چند دوره نماینده‌ی شورای ملی بود.

آثار: «شهرناز» + «حیات یحیی»

کتاب «حیات یحیی» یکی از نمونه‌های خوب حسب‌حال و از خاطرات نیم‌قرن اخیر است. (چهارم)

محمود دولت‌آبادی

داستان‌نویس معاصر: محمود دولت‌آبادی (تولد ۱۳۱۹).

آثار: «کلیدر»،^(۹۰) «جای خالی سلوچ»^(۹۰) و «لایه‌های بیابانی»^(۹۰)

نکته‌بینی: «یحیی» که در سال ۱۳۱۸ آخرین نفس حیات رو فوت می‌کنه، محمود سال بعدش (۱۳۱۹) به دنیا می‌یاد، تا جاش خالی نباشه!

هشدار دولت‌آبادی‌ها!! «یحیی دولت‌آبادی» نویسنده‌ی «شهرناز - حیات یحیی» و «محمود دولت‌آبادی» نویسنده‌ی «کلیدر - جای خالی سلوچ - لایه‌های بیابانی»

صادق هدایت

یکی از مشهورترین و برجسته‌ترین داستان‌نویسان معاصر ایران: صادق هدایت (فوت ۱۳۳۰). (چهارم)

آثار: بوف کور،^(۸۹) سگ ولگرد،^(۸۹) سه قطره خون،^(۸۹) اصفهان نصف جهان،^{(۸۴)(۸۹)} پروین دختر ساسان و ...

هدایت در آثارش از فرهنگ غنی عامّه شامل ضرب‌المثل‌ها، کنایات و واژگان عامیانه به‌خوبی استفاده کرده است.

آثار هدایت از نمونه‌های نثر غنایی است. (چهارم)

محمّدعلی جمال‌زاده

بیوگرافی: محمّدعلی جمال‌زاده در سال ۱۲۷۴ ش. در خانواده‌ای روحانی در اصفهان به دنیا آمد. در هفده‌سالگی برای تحصیل به بیروت رفت. سپس رهسپار

پاریس شد. جمال‌زاده در سال ۱۳۷۶ در ژنو درگذشت.

آثار: «یکی بود یکی نبود»،^{(۸۵)(۸۷)(۸۹)} «دارالمجانین»،^(۸۹) «سروته یک کرباس»، «تلخ و شیرین»،^(۸۹) «هفت کشور»،^(۸۹) «شورآباد»، «راه آب‌نامه»، «قصّه‌های

کوتاه برای بچه‌های ریش‌دار» و «قصّه‌ی ما به سر رسید».

جمال‌زاده نخستین مجموعه‌ی داستان‌های کوتاه ایرانی را تحت عنوان «یکی بود یکی نبود»^{(۸۷)(۸۹)} در سال ۱۳۰۰ منتشر کرد.

به خاطر کتاب «یکی بود یکی نبود»، جمال‌زاده را آغازگر سبک واقع‌گرایی در نثر معاصر فارسی و پدر داستان‌نویسی دانسته‌اند.

گوشه‌هایی از زندگی ایرانیان در دوره‌ی مشروطه به صورتی انتقادی و با نثری ساده، طنزآمیز و آکنده از ضرب‌المثل‌ها و اصطلاحات عامیانه در کتاب «یکی بود یکی نبود» بیان شده است.^(۸۱)

آثار جمال‌زاده از نمونه‌های نثر غنایی است. (چهارم)

جالب است بدانید!

جمال‌الدین واعظ اصفهانی، از رهبران مشروطه است که به دستور محمدعلی شاه در بروجرد زندانی و مسموم گشت. وقتی پسرش محمدعلی در بیروت داستان مرگ پدر را شنید، به ایران برگشت و به پاریس رفت و با این که فقط ۱۷ سال بیشتر در ایران زندگی نکرده بود، پدر داستان‌نویسی شد!! محمدعلی هیچ وقت به ایران نیامد و ارتباطش فقط با نامه و روزنامه بود و دوستانش کتاب‌هایش را در ایران چاپ می‌کردند و حق‌التألیف را برایش می‌فرستادند و گاهی هم سهام می‌خریدند که بعد از انقلاب تمام سهامش را به کارگران همان کارخانه‌ها هدیه کرد. (عجب دوستای باحالی داشته!) جمال‌زاده بیش از یک قرن زندگی کرد، روحش قرین رحمت جاودانی باد!

ادیب پیشاوری

بیوگرافی: سید احمد بن شهاب‌الدین پیشاوری (۱۳۴۹ - ۱۲۶۰ ه. ق.)، ادیب و شاعر مشهور عصر خود بود. دوران زندگی‌اش در تحصیل علم و تزکیه‌ی نفس سپری شد. دیوان اشعار ادیب پیشاوری به چاپ رسیده است. **نکته:** نام «ادیب پیشاوری» در داستان کباب غاز مطرح شده، همان جا که یکی از مهمان‌ها از تخلص مصطفی می‌پرسد و وی آن را از زواید می‌شمرد، ولی به اصرار مرحوم ادیب پیشاوری کلمه‌ی «استاد» را بر حسب پیشنهاد ایشان اختیار می‌کند!

ادبیات دوم، درس‌های ۱ تا ۵

۱- سرواژه‌ی آثار خواجه عبدالله انصاری «ناز مکرر» است. آثار خواجه عبدالله را به ترتیب این سرواژه بنویسید.

ن	ا	ز	م	ک	ر	ر
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
نصایح

۲- در داخل پرانتز با خط‌زدن روی عبارت نادرست، عبارت درست را انتخاب کنید.

(۱) الهی‌نامه‌ی خواجه عبدالله انصاری به (نظم - نثر) است.

(۲) مناجات‌های خواجه عبدالله انصاری از نمونه‌های نثر (مسجع و فنی - ساده)، لطیف، دلنشین، ساده و سرشار از مضامین (دینی - عرفانی) است.

(۳) خواجه عبدالله انصاری از عارفان و دانشمندان قرن (پنجم - چهارم) است.

(۴) باذل مشهدی حماسه‌ی (ملی - دینی) خود را با نام (خاوران‌نامه - حمله‌ی حیدری) به شیوه‌ی (شاهنامه‌ی ابومنصوری - شاهنامه‌ی فردوسی) سروده است.

(۵) (خاوران‌نامه - حمله‌ی حیدری) کتابی است به (نثر - نظم) که در آن سفرها و حملات علی‌الطریق به همراهی مالک اشتر و جنگ با دیو و اژدها و امثال این وقایع خیالی آمده است.

(۶) کتاب‌های (سیاحت‌نامه‌ی ابراهیم‌بیگ - مجمع دیوانگان - مسالک‌المحسنین) سرآغاز روی آوردن به ادبیات داستانی معاصر از اوایل دوره‌ی مشروطه است.

(۷) (عبدالرحیم طالبوف - زین‌العابدین مراغه‌ای) از پیش‌گامان ساده‌نویسی نثر معاصر است.

(۸) رمان (انسان و اسرار شب - یادگار شب) جلد دوم رمان «تهران مخوف» اثر (عباس خلیلی - مرتضی مشفق کاظمی) است.

(۹) (محمود دولت‌آبادی - یحیی دولت‌آبادی) از پیشگامان و مروجان تعلیم و تربیت جدید است.

(۱۰) (عباس خلیلی - مرتضی مشفق کاظمی) نویسنده‌ی نخستین رمان اجتماعی درباره‌ی وضع حقارت‌آمیز زنان ایرانی است.

(۱۱) رمان سه تفنگدار درباره‌ی شرح قهرمانی‌ها و جوان‌مردی‌های سه تن از تفنگداران (لویی چهاردهم - لویی سیزدهم) است.

(۱۲) محمدعلی جمال‌زاده در سال (۱۲۷۴ - ۱۲۸۵) شمسی در اصفهان به دنیا آمد. در هفده‌سالگی برای تحصیل به (پاریس - ژنو - بیروت) رفت و سپس رهسپار (پاریس - ژنو - بیروت) شد و در سال (۱۳۶۷ - ۱۳۷۶) در (پاریس - ژنو - بیروت) از دنیا رفت.

۳- مشخص کنید که آثار زیر جزء کدام یک از انواع حماسه است؟

نام اثر	طبیعی	مصنوع
شاهنامه‌ی فردوسی	✓	
مهابهاراتا		
خاوران‌نامه		
حمله‌ی حیدری		
ایلیاد		
ادیسه		
رامایانا		

۴- حماسه‌ی مصنوع تقلیدی از حماسه‌ی طبیعی است که شاعر در آن به جای به حماسه می‌پردازد.

الف) آفرینش - بازآفرینی ب) بازآفرینی - آفرینش

۵- کدام کتاب هومر «مجموعه‌ی آداب و اخلاق یونانیان قدیم» را در بر دارد؟

الف) ایلیاد ب) ادیسه

۶- کدام کتاب هندی را قریب صد شاعر سروده‌اند و شامل ۱۹ کتاب است؟

الف) مهابهاراتا ب) رامایانا

۷- کتاب ، منسوب به «ویاسا» است و شاعر کتاب ، والمبکی است.

۸- نام کتاب را به مؤلف آن برسانید.

سیاحت‌نامه‌ی ابراهیم‌بیگ	عبدالرحیم طالبوف
امیرارسلان	نقیب‌الممالک
مجمع دیوانگان	مشفق کاظمی
تهران مخوف	عباس خلیلی
مسالک‌المحسنین	عبدالحسین صنعتی‌زاده
روزگار سیاه	زین‌العابدین مراغه‌ای
شهرناز	محمود دولت‌آبادی
	یحیی دولت‌آبادی

۹- درستی (✓) و نادرستی (×) عبارتهای زیر را مشخص کنید؟

 ۱) الکساندر دوما (پدر) رمان‌نویس مشهور فرانسوی قرن هجدهم است.

 ۲) عباس خلیلی، متولد بغداد، رمان‌هایش را با نثری احساساتی و آکنده از لغات عربی درباره‌ی تیره‌روزی زنان نوشت.

 ۳) «ژیل بلاس» نخستین رمان فرانسوی است.

 ۴) رمان «یادگار شب» الهام‌گرفته از رمان «مادام کاملیا»، اثر الکساندر دوماست.

 ۵) «تهران مخوف» نخستین رمان اجتماعی درباره‌ی وضع حقارت‌آمیز زنان ایرانی است.

 ۶) نقیب‌الممالک نقال ناصرالدین شاه بوده است.

 ۷) جمال‌زاده را آغازگر سبک طبیعت‌گرایی و پدر داستان‌نویسی دانسته‌اند.

۸) در داستان‌های کتاب «یکی بود یکی نبود» گوشه‌هایی از زندگی ایرانیان در دوره‌ی مشروطه به صورتی انتقادی و با نثری ساده، طنزآمیز و آکنده از

 ضرب‌المثل‌ها و اصطلاحات عامیانه بیان شده است.

۱۰- هر اثر را به موضوع آن برسانید.

رمان علمی تاریخی	امیرارسلان
رمان اجتماعی	مجمع دیوانگان
حسب‌حال	سه تفنگدار
رمان جنگ	حیات یحیی
داستان عامیانه	تهران مخوف
رمان سیاسی	
رمان تاریخی	

۱۱- اگر بخواهیم از آثار «محمدعلی جمال‌زاده» سرواژه‌ای بسازیم، یکی از این سرواژه‌ها «شقیقه درست» است. (حتماً شنیدید که می‌گن «دستت درست»، ولی چون نویسنده‌ها از فکرشون بیشتر استفاده می‌کنن و شقیقه به مغز نزدیکتره، ما «شقیقه درست» را برای آثار جمال‌زاده در نظر گرفتیم! شما تلاش کنید شاید واژه‌ی قشنگ‌تری برای خودتون بسازید.) حالا نام کتاب‌ها را با توجه به این سرواژه بنویسید.

ش ق ی ق ق
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
 قصه‌های کوتاه برای
 بچه‌های ریش‌دار

۱۲- یکی از سرواژه‌هایی که با آثار صادق هدایت می‌توان ساخت «پاس بس» است. شما آثار هدایت را با توجه به این سرواژه بنویسید.

پ ا س ب س
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

-۱

ن ا ز م ک ر ر
 ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓
 نصایح الهی‌نامه زادالعارفین مناجات‌نامه کنزالسائلین رساله‌ی دل و جان رسایل

۲- ۲) مسجع و فنی - عرفانی (۳) پنجم (۴) دینی - حمله‌ی حیدری - شاهنامه‌ی فردوسی (۵) خاوران‌نامه - نظم (۶) سیاحت‌نامه‌ی ابراهیم‌بیگ و مسالک‌المحسنین (۷) زین‌العابدین مراغه‌ای (۸) یادگار شب - مرتضی‌مشفق کاظمی (۹) یحیی دولت‌آبادی (۱۰) مرتضی‌مشفق کاظمی (۱۱) لویی سیزدهم (۱۲) ۱۲۷۴ - بیروت - پاریس - ۱۳۷۶ - ژنو.

-۳

مصنوع	طبیعی	نام اثر
	✓	شاهنامه‌ی فردوسی
	✓	مهابهاراتا
✓		خاوران‌نامه
✓		حمله‌ی حیدری
	✓	ایلیاد
	✓	ادیسه
	✓	رامایانا

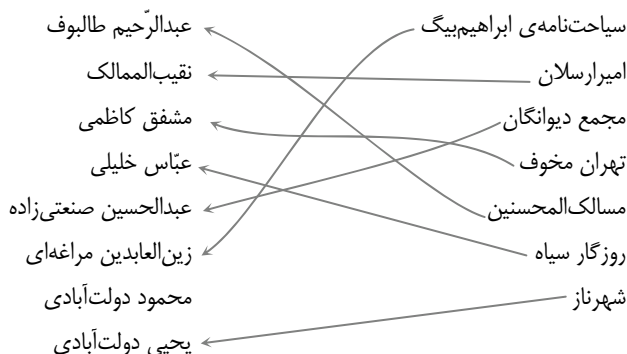
۴- الف) در حماسه‌ی مصنوع شاعر به جای آفرینش به بازآفرینی حماسه می‌پردازد.

۵- اُدیسه‌ی هومر مجموعه‌ی آداب و اخلاق یونانیان قدیم است.

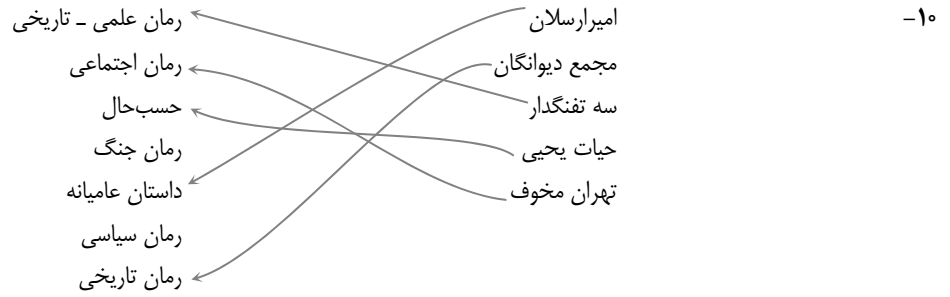
۶- مهابهاراتا را قریب صد شاعر سروده‌اند.

۷- «مهابهاراتا» منسوب به ویاساست و شاعر «رامایانا» والمیکی است.

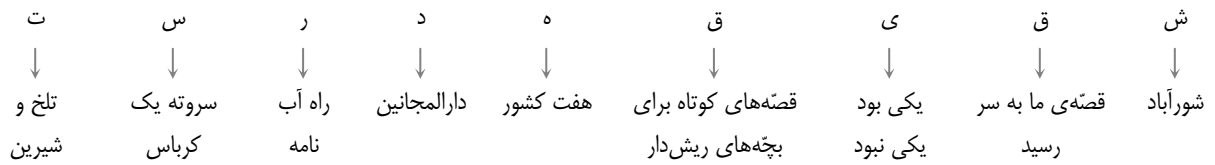
-۸

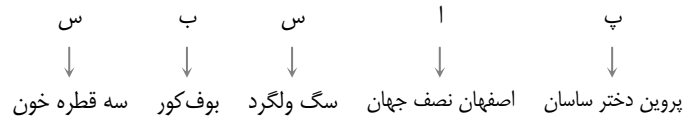
۹- ۱) نادرست، الکساندر دوما (پدر) رمان نویس قرن نوزدهم است. ۲) نادرست، عباس خلیلی، متولد نجف است، نه بغداد! ۳) صحیح ۴) نادرست، رمان «روزگار سیاه» از رمان مادام کاملیا الهام گرفته است. ۵) صحیح ۶) صحیح ۷) نادرست، جمال زاده آغازگر سبک واقع گرایی است. ۸) صحیح.

۱۱-

۱۲-

آثار مطرح شده در بحث حسب حال و زندگی نامه:

دکتر باستانی پاریزی

«از پاریز تا پاریس» (حسب حال)

محمود واصفی

«بدایع الوقایع» (حسب حال)

امام محمد غزالی

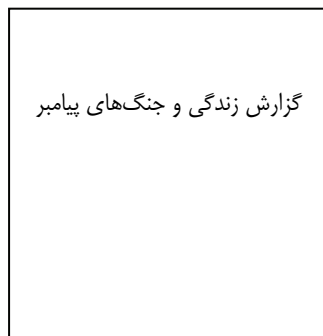
«المنتقد من الضلال» (حسب حال اعتراف گونه)

دکتر زریاب خویی

«سیرت رسول الله» (بیوگرافی، سیره و مغازی)

قاضی ابرقو

«سیره‌ی رسول الله» (بیوگرافی، سیره و مغازی)

ماکسیم گورکی

«دانشگاه‌های من» (حسب حال)

عبدالله مستوفی

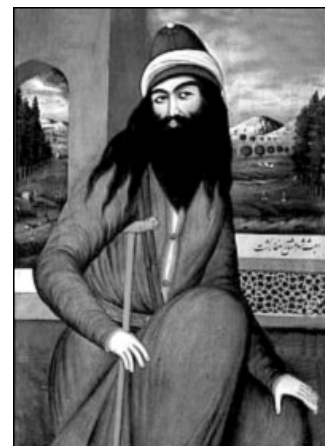
«شرح حال زندگی من» (حسب حال)

میرزا طاهر تنکابنی

«قصص العلماء» (بیوگرافی، شرح حال بزرگان دین)

ابواسحاق نیشابوری

«قصص الانبیا» (بیوگرافی، شرح حال انبیا)

دکتر طه حسین

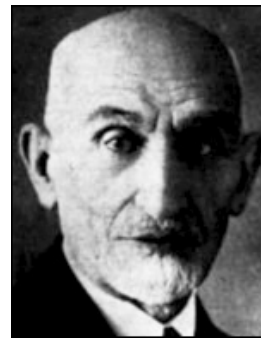
«الأيام» (حسب حال)

اسلامی ندوشن

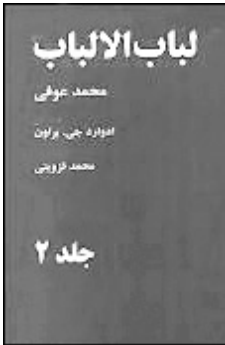
«روزها» (حسب حال)

حاج میرزا یحیی دولت‌آبادی

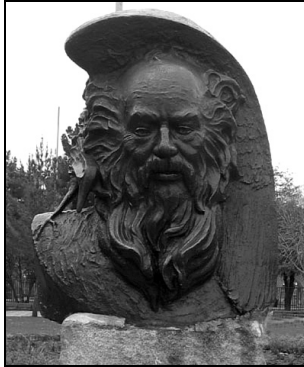
«حیات یحیی» (حسب حال)

محمد عوفی

«لباب الالباب» (بیوگرافی، تذکره)

عطار نیشابوری

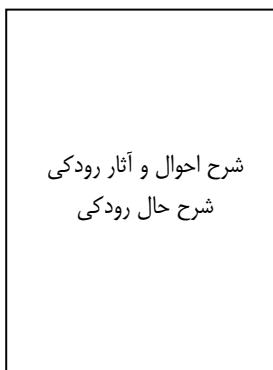
«تذکره الاولیا» (بیوگرافی، تذکره)

دکتر سید جعفر شهیدی

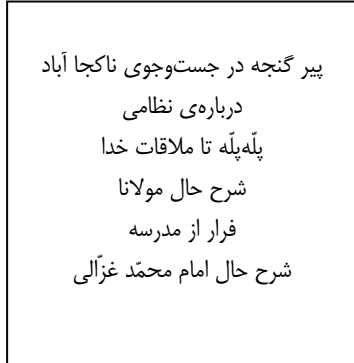

«زندگانی علی بن الحسین علیک السلام»
(بیوگرافی، شرح حال ائمه)

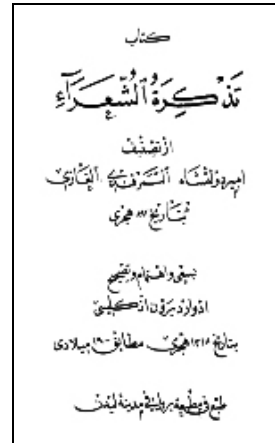
استاد سعید نفیسی

دکتر عبدالحسین زرین کوب

دولتشاه سمرقندی

«تذکره الشعراء» (بیوگرافی، تذکره)

استاد جلال همایی

